

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ШКОЛАХ ХЕРСОНЩИНИ

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 11-211.2М групи
Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Початкова освіта
Туницька Ніна Олексіївна
Керівник д.пед.н., професорка Петухова Л.Є.
Рецензент к.філолог.н., доцентка Сидоренко Н.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи розгляду проблеми реалізації освітніх програм в Україні	6
1.1 Категоріальний апарат дослідження.....	6
1.2 Динаміка історико-логічного розвитку освітніх програм.....	12
1.3 Нетипові освітні програми в школах України.....	20
РОЗДІЛ 2. Організаційно-педагогічні умови навчання дітей за новими освітніми програмами на Херсонщині	34
2.1 Сучасний стан освітніх програм в школах Херсона.....	34
2.2 Діагностика відношення батьків, вчителів та студентів профільних вишів до нових освітніх програм	38
2.3 Підсумки експериментальної роботи з оптимізації навчання дітей за новими освітніми програмами.....	49
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	58
Додаток А: Анкета для батьків.....	58
Додаток Б: Анкета для вчителі.....	60
Додаток В: Анкета для студентів профільних вишів.....	63
Додаток Г: Підсумкова контрольна робота за 2 клас.....	64
Додаток Д: Кодекс академічної доброчесності.....	66

ВСТУП

Сьогодні в Україні відбуваються складні динамічні сучасні процеси, які вплинули на освітній процес. По всій території України з 2018 року всі школи почали працювати за новими типовими та авторськими освітніми програмами для 1-2-х класів. З появою нових освітніх програм відбулися зміни навчального середовища та всієї програми загалом. Тому перед кожним вчителем початкових класів постала відповідальна задача – дати можливість учням засвоювати навчальний матеріал за допомогою діяльнісного підходу, вчити вирішувати різні проблеми які постають перед дітьми за допомогою знань, умінь та навичок з різних предметів, вивчити явища з різних сторін та спостерігати як взаємодіють кожна ланка живої та неживої природи.

У національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошується на тому, що головна мета Української освіти – створення умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України, формування поколінь здатні до навчання, створювати й розвивати цінності громадського суспільства.

Важливість даного питання та шляхи його вирішення окреслені в основних державних документах: Законі України «Про освіту», Постанова «Про Державну національну програму «Освіта». Зазначену тему також розробляли В.М. Захарченко, В.І. Лугового, Ю.М. Рашкевича, Ж.В. Таланова, В.В. Кузьменко, І.П. Андрощук, С.О. Гончаренко.

Освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, організованих і спрямованих закладами загальної середньої освіти для досягнень учнями результатів у навчанні [10, с.102].

Проаналізувавши освітні програми, можна виділити її зміст:

- обсяг навантажень та очікуваних результатів навчання здобувачів освіти;
- список вимоги до учнів, які будуть навчатися за програмою;

- зміст, взаємозв'язок, тривалість і перелік освітніх галузей та предметів;
- форми організації освітнього процесу;
- інші освітні компоненти (за рішенням закладу загальної середньої освіти) [38].

Водночас, одним з головних завдань школи є становлення в учнів цілісного наукового світогляду, формувати загальнонаукові, загальнокультурні, комунікативні і соціальні компетентності. Разом з тим досить важливо в освітній діяльності педагога враховувати принципи індивідуального підходу до учнів та гуманізації в навчальному процесі.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально проаналізувати реалізацію освітніх програм на Херсонщині.

Мета зумовила коло **завдань дослідження:**

- 1) На основі аналізу наукових джерел з означеної теми, визначити категоріальний апарат дослідження.
- 2) Розкрити динаміку історичної реалізації освітніх програм.
- 3) Створити карту реалізації освітніх програм в місті Херсоні.
- 4) Визначити відношення вчителів, батьків та студентів профільних вишів до нових освітніх програм.
- 5) Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність навчання дітей за новими освітніми програмами.

Об'єкт дослідження – процес реалізації типових та авторських освітніх програм.

Предмет дослідження – реалізація освітніх програм в школах Херсона.

Гіпотеза дослідження полягає у припущеннях, що реалізація освітніх програм на Херсонщині може бути залежна від організаційно-педагогічних умов:

- 1) наявність педагогічної системи навчання, як важливої складової освітнього середовища;
- 2) формування позитивної мотиваційної складової у освітньому процесі;
- 3) реалізація форм залучення учнів до особистісно значущої діяльності, створення партнерської взаємодії, здійснення цілеспрямованого гуманістичного впливу на учня.

Методи та конкретні методики дослідження:

теоретичні: аналіз і узагальнення педагогічної методичної літератури для визначення теоретичних основ дослідження;

емпіричні: методи педагогічної діагностики (анкетування, інтерв'ю, проєктивні методики) задля дослідження відношення вчителів, батьків, студентів профільних вишів до нових освітніх програм.

Емпірична база дослідження. Дослідження проводилося на базі Херсонської гімназії № 1, гімназії № 3, гімназії № 6 та школи № 7. Брили участь учні 3 класу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що проведений вимір відношення батьків, вчителів, студентів до сучасних освітніх програм з метою реалізації освітньої траєкторії дитини.

Практичне значення: Створена карта реалізації освітніх програм на Херсонщині. Отримані результати можуть бути корисні вчителям початкової школи, студентам, викладачам педагогіки, слухачам курсів підвищення кваліфікації та батькам.

Апробація. За результатами дослідження опублікована стаття «Аналіз реалізації освітніх програм на Херсонщині» в збірці студентських наукових статей ХДУ 2020 року.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗГЛЯДУ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

1.1. Категоріальний апарат дослідження

Вивчаючи дану тему, можна виділити ключові дефініції: зміст освіти, навчальна програма, освітня програма та освітнє середовище.

Зміст освіти на кожному етапі суспільного життя залежить від рівня розвитку економіки та науки, специфіки системи державної освіти даної країни, часу, відведеного на освіту, теоретичного та практичного значення окремих галузей науки в загальній системі знань, завдань суспільства та держави в галузі економіки, політики та розвитку освіти (соціальне замовлення для системи державної освіти).

Науковець Волкова Н.П. визначає «**зміст освіти**», як систему наукових знань, умінь та навичок, набуття та засвоєння яких є основою розвитку та формування особистості [10, с.121].

В навчальних посібниках автора М.М. Фіцули, **зміст освіти** – це система знань, умінь та навичок, опанування якими забезпечує всебічний розвиток фізичних та розумових здібностей учнів, формування їхнього світогляду, поведінки та моралі, підготовку до життя та праці [39, с.28].

У традиційній педагогіці, орієнтованій насамперед на реалізацію освітніх функцій школи, зміст освіти розуміється як педагогічно пристосована система знань, пов'язаних з практичними вміннями та навичками, якими необхідно оволодіти. Це психолого-орієнтований підхід до визначення об'єктивності змісту освіти, при якому значний акцент робиться на знаннях як соціальних цінностях, накопичених у процесі історичного розвитку людства. Завдяки такому підходу знання закривають собою формування творчої, незалежно мислячої людини демократичного суспільства.

Останніми роками у світлі ідеї гуманізації освіти все більше підтверджується особистісно-орієнтований підхід до визначення сутності змісту освіти, що знайшло своє відображення у працях І.Я. Лернера, М.Н. Скаткіна, В.С. Леднева, В.В. Краєвського та ін. Відповідно до цього підходу діти повинні оволодіти не лише конкретним навчальним змістом. Вони повинні формулювати прохання та наміри, пов'язані з такими цінностями, як особисті характеристики, такі як відповідальність за свої дії, долю суспільства та країни, захист навколишнього середовища, нетерпимість до прояву несправедливості та нечутливості, толерантне ставлення до людей які мислять по іншому. Зміст освіти представлений цими авторами як педагогічно адаптований соціальний досвід у всій своїй структурній повноті, що складається з чотирьох елементів і подає собою досвід [15, с.9]:

а) пізнавальна діяльність, збережена у вигляді її результатів - знань (про техніку, суспільство, природу, мислення та способи дії);

б) реалізація відомих методів операцій - у вигляді здатності діяти відповідно до моделі (інтелектуальні та практичні здібності та вміння);

в) творча діяльність - у формі вміння приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях (оволодіння експериментальною технікою, участь в художньо-технічній та соціальній творчості);

г) реалізація емоційно-ціннісних відносин - у формі особистісних орієнтацій (ставлення до навколишнього світу, людей, себе, моральних норм, ідеологічних ідей).

Всі перелічені елементи змісту освіти взаємопов'язані і взаємозалежні. Засвоєння цих елементів соціального досвіду дозволяє людині не лише бути хорошим виконавцем, а й діяти творчо, самостійно, вносячи власний внесок у існуючу систему відносин.

Портал «Освіта» визначає поняття «**навчальна програма**» як нормативний документ, що визначає обсяг базових знань, умінь та

навичок, якими слід оволодіти з кожного навчального предмета [33, с.57].

Науковець Гончаренко С. в системі освіти трактує **навчальну програму** як документ, що визначає зміст та обсяг знань, умінь та навичок, які слід опанувати з кожного навчального предмета, а також зміст розділів та тем з їх розподілом за роками навчання. Водночас, він визначає основні принципи побудови навчальної програми: відповідність змісту сучасним досягненням науки, культури та техніки, соціальним цілям виховання учнів та розвитку їх творчих здібностей; безперервність у вивченні матеріалів; взаємозв'язок між навчальними предметами [13, с.198].

І.П. Андрощук вважає, що **навчальна програма** – це документ, який визначає зміст та обсяг знань з кожного навчального предмета, вміння та навички, які слід засвоїти, зміст розділів та тем разом із їх розподілом за роками навчання [1, с.2].

Навчальні програми повинні бути з високим науковим рівнем з урахуванням досягнень науково-технічного поступу, містити виховний потенціал, узагальнювати навчальні матеріали на основі основних припущень сучасної науки, групувати їх навколо провідних наукових ідей та теорій, не містити надто складних і другорядних матеріалів, здійснення міждисциплінарних зв'язків та ідею взаємозв'язку між навчанням, практикою та виробництвом, щоб сформувати вміння та навички учнів з кожного предмета.

Проаналізувавши освітні програми можна виділити основні розділи:

- Пояснювальна записка, із зазначенням мети навчання з конкретного предмета, ознак процесу (організація навчання для конкретних класів);
- Зміст навчального матеріалу, розподілений на теми та розділи із визначенням кількості годин на кожну;

- Розмір знань, умінь та навичок (у їх варіаціях) з конкретного предмета для учнів у кожному класі;
- Список наочності, літератури для дітей та методичної літератури для вчителів;
- Критерії оцінки знань, умінь та навичок для кожної справи [16, с.70].

Навчальна програма супроводжується поясненнями, що розкривають основні завдання викладання предмета, особливості організації та методи навчальної діяльності, форми спілкування між класними та позакласними заходами, зміст практичних та лабораторних занять, систему формування вмінь та навичок у результаті викладання предмета.

Орієнтовна структура навчальної програми:

1. Пояснювальна записка:

- а) вступ: цілі та завдання предмета;
- б) характеристики структури навчальної програми;
- в) особливості організації освітнього процесу;
- г) критерії оцінювання досягнень учнів;
- г) рекомендації щодо подальшої роботи з програмою.

2. Зміст навчальних матеріалів та вимоги до навчальних досягнень учнів.

Можливі додатки:

1. міжпредметні зв'язки;
2. теми екскурсій (пам'ятки, історичні місця);
3. список навчальної літератури, додаткової, педагогічної та методичної літератури [21, с.141].

На сайті МОН України **освітня програма** трактується як один єдиний набір освітніх компонентів, запланованих та організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення результатів

навчання. Основою для розробки освітньої програми є Державний стандарт загальної середньої освіти відповідного рівня.

Н.В. Лобач представляє **освітню програму** як єдиний набір освітніх компонентів, запланованих та організованих школою з метою досягнення результатів навчання учнів (набуття компетентностей) [23, с.37].

В Законі України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, **освітня програма** – єдиний комплекс освітніх компонентів (предмети, дисципліни, індивідуальні завдання, контрольні заходи тощо), запланованих та організованих для досягнення конкретних результатів навчання.

Освітня програма повинна включати:

- загальне навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти;
- вимоги до особистостей, які можуть розпочинати навчання за програмою;
- перелік, міст, тривалість та зв'язки освітніх галузей та/або дисциплін, предметів тощо, логічна послідовність їх навчання;
- форми організації освітнього процесу;
- опис та інструменти внутрішньої системи який буде забезпечувати якість освіти;
- додаткові освітні компоненти (за рішенням освітнього закладу).

Освітня програма затверджується педагогічною радою закладу освіти та схвалюється його керівником [9, с.35].

Міністерство освіти і науки України затвердило типові освітні програми, спрямовані на досягнення цілей та завдань освіти. Загальноосвітні школи можуть використовувати типові або інші освітні програми. Освітні програми, які розробляються на основі стандартних

освітніх програм, які не потребують окремого затвердження центральним органом управління якості освіти.

На основі освітньої програми заклад освіти розробляє та затверджує навчальний план, який визначає організацію освітнього процесу.

На думку Н. Селівановою, **освітнє середовище** – це комплекс об'єктивних зовнішніх факторів, умов, соціальних об'єктів, які будуть необхідні для успішної освіти. Це система дій та умов формування особистості, а також можливості її розвитку, що містяться в соціальному, просторовому та об'єктивному середовищі [36, с.46].

В. Ясвін вважає, що **освітнє середовище** - це система впливів та умов формування особистості за певною заздалегідь визначеною моделлю, а також система можливостей для розвитку, що розміщується в соціальному та просторовому середовищі [41, с.112].

Є. Белякова та І. Захарова визначають поняття **«освітнє середовище»** як складну систему, яка накопичує інтелектуальні, програмні, організаційні, культурні та технічні ресурси та забезпечує формування особистості в різних її проявах. Водночас управління освітнім середовищем опосередковується цільовими установками суспільства та суб'єктів освітнього процесу [7, с.11].

Н.В. Гонтаровська пояснює **освітнє середовище** з двох точок зору. **Освітнє середовище** (з точки зору суб'єкта) – це система впливів та умов для формування особистості, а також можливостей її розвитку, що містяться в соціально-просторовому середовищі. **Освітнє середовище** (з точки зору об'єкта) – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів та соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти.

Поєднуючи суб'єктивне та об'єктивне судження на «освітнє середовище», можна сказати: **освітнє середовище** – це сукупність фізичних, природних та соціальних об'єктів та суб'єктів, що впливають

на формування учня, на його професійний, особистісний та творчий розвиток, сприяють становленню міжсуб'єктної взаємодії та педагогічного спілкування особистості в освітньому процесі, вони створюють умови для комфортної життєдіяльності учнів в навчальних закладах та поза їх межами [12, с.97].

Отже, нами доведено, що ключова роль у створенні та реалізації освітнього середовища належить вчителю, ефективність освітнього середовища як фактору розвитку особистості учня безпосередньо залежить від його готовності до інноваційних дій. Було встановлено, що освітнє середовище, разом із зміною соціального середовища також зазнає динамічних трансформацій, тому вчителі здатні адекватно адаптувати їх до нових вимог лише за умови власного професійного розвитку та зростання. Ключовим фактором в розробці освітньої програми є її правильна структура та вимоги до неї, щоб у подальшому не виникало питання як правильно вона працює і навіщо створюються все нові та нові програми.

1.2. Динаміка історико-логічного розвитку освітніх програм

Інноваційні, особливо інтеграційні, процеси в системі освіти висувають вимоги до змін у типах навчальних закладів та формах їх роботи. Задоволення економічних, суспільних, політичних та культурних потреб держави залежатиме від ефективності системи освіти. З кожним наступним роком створювалися все нові освітні програми, які мали на меті забезпечувати розвиток особистості та спрямувати її на пізнання себе та навколишнього середовища. Почнемо ми з того періоду, коли система освіти перебувала на етапі пошуку оптимальних шляхів розвитку трудової й профорієнтаційної підготовки школярів, ще не проводилось [14, с.6].

Розглядаючи період 1950-х – початок 1960-х, можна сказати що він характеризувався проблемою трансформації навчальних планів та

навчальних програм загальноосвітніх шкіл на основі загальнопедагогічних та методологічних основ змісту освіти у восьмирічній та середній школах. Ці зміни у змісті освіти знайшло своє відображення в «Законі про посилення взаємозв'язку школи та життя і про подальший розвиток народної освіти в СРСР» (1958 р.). У ньому зазначено, що безграмотність населення ліквідована, а повну середню освіту почали надавати «середні загальноосвітні трудові політехнічні школи з виробничим навчанням». У них діти отримували середню освіту та обрану ними професійну підготовку протягом трьох років навчання, а навчання базувалося на тісному взаємозв'язку між навчанням та працею. Таке рішення було прийнято у зв'язку з тим, що головним недоліком загальноосвітньої школи на той час було «певне відокремлення навчання від життя, погана підготовка учнів до практичної діяльності» [31, с.18].

Пізніше міністерство освіти УРСР розробило нові навчальні плани та програми для всіх типів шкіл. Особливо значні зміни відбулися в середній загальноосвітній школі. Щоб вчителі могли легко орієнтуватися у нових планах та програмах, шкільне керівництво Міністерства освіти УРСР підготувало для них пояснення. Тому в навчальних планах 1959-1960 навчального року Міністерство виділило приблизну кількість годин на суспільно корисну роботу учнів 1-10 класів та пояснило, що в школах з виробничим навчанням ці години можуть бути призначені для виробничого навчання. Інші пояснення включали: проведення практичних занять у майстернях «здвоєними уроками протягом півріччя: перше півріччя в майстерні по металу, інше в майстерні по дереву». Для дівчат, замість занять у столярних майстернях було запроваджено домашнє господарство.

Зміни у змісті шкільної освіти так чи інакше вплинула на всі навчальні дисципліни. Вони пов'язані або із введенням нових навчальних програм, або зі змінами, які були введені в старі програми,

або із застосуванням нових методів, форм і засобів навчання, або з новими завданнями навчального процесу [26, с.57].

Черговий період вдосконалення змісту шкільної освіти тривав з 1966 по 1977 року. Міністерство освіти передало школи на навчання з новими планами та програмами, які мали будуватися відповідно до вимог розвитку науки і техніки, культури суспільства, наступності у вивченні основ точних наук з 1 по 10 клас, більш раціонального розподілу навчальних матеріалів за роками навчання, запровадження системного вивчення основ наук з четвертого року навчання тощо.

Водночас навчальні програми не передбачали комбінації нормативних та факультативних курсів у старших класах, питання міждисциплінарних зв'язків, поєднання професійного навчання в них не було повністю вирішене. Вказані недоліки існуючих програм, а також швидкий розвиток науково-технічного та соціального прогресу вимагали змін змісту підготовки учнів до життя [32, с.2].

Так, у 1958-1984 рр. Українські школи спочатку перейшли від обов'язкової семирічної до восьмирічної (у 1961-1962 навчальному році), а потім до середньої освіти (починаючи з 1972 р.) Вони запровадили трудове політехнічне та виробниче навчання. Ці зміни вимагали оновлення змісту освіти шляхом впровадження нових планів та програм. Все це позитивно позначилося на роботі в галузі профорієнтації. Навчальна програма поступово змінювалася як за обсягом, так і за показниками якості.

Розглядаючи постанову центрального комітету партії України і ради міністрів Української РСР від 10 липня 1984 р. № 281 «Про подальше удосконалення загальної середньої освіти та покращення умов роботи шкіл» можна сказати, що було поставлено:

- 1) Здійснити поступовий перехід до загальноосвітньої школи на 11-річний період навчання розпочавши навчання дітей з 6 років, з метою перетворення трирічної початкової школи на чотирирічну.

2) Запровадити нову структуру загальної освіти: 1-4 класи – початкова школа, 1-9 класи – неповна середня (дев'ятирічна) школа, 1-11 класи – середня школа [28, с.104].

Проаналізувавши постанову можна визначити цілі та завдання для навчання та виховання в загальноосвітній школі.

- Початкова школа (1-4 класи) має на меті створити основи всебічного розвитку дітей, забезпечуючи розвиток міцних навичок свідомого, вільного, виразного читання, лічби, навичок письма, розвиненого мовлення, культурної поведінки.

Початкова школа повинна виховувати старанне ставлення до навчання та суспільно корисної праці, любов до батьківщини та свого народу. Однорічне продовження початкової школи також слід використовувати для поліпшення фізичного розвитку дітей, залучення до занять музикою, образотворчого мистецтва та пізнання навколишньої природи.

- Неповна середня (дев'ятирічна) школа (1-9 класи) повинна забезпечити школярів систематичними знаннями про основи наук, сформувати марксистсько-ленінський світогляд, ознайомити учнів з науковими основами сучасного виробництва та провідними професіями, прищепити навички та вміння самостійної роботи [27, с.7].

Дев'ятирічна школа є обов'язковою для всіх учнів і є основою здобуття загальної середньої освіти та професійної.

- Середня школа (1-11 класи) – завершує та доповнює загальну освіту молоді на середньому рівні, розширює можливості поглибленого вивчення конкретних предметів, вдосконалення трудових навичок.

В середній школі, ідейні, моральні та громадянські якості особистості формуються на більш глибокій основі.

3) Було встановлено Міністерству освіти УРСР на основі типового розробити нову навчальну програму для 11-річної загальноосвітньої школи та порядок її запровадження в республіці з 1986-1987 навчального року. Забезпечити в ній кількість навчального часу на тиждень, враховуючи додатково призначені для загальнодержавних шкіл на вивчення російської мови.

4) Починаючи з 1986 року забезпечити поступовий перехід на навчання в школі для дітей віком від шести років [26, с.130].

Для того, щоб створити умов для навчання 6-річних дітей у школі, організуйте їх навчання в дитячих садках за програмою 1-го класу із залученням в цей процес вчителів. Частина дітей, яка не пройшла підготовку в дитячих садках за єдиною програмою першого класу, навчатимуться з 7 років за трирічним навчальними планами початкової школи.

Починаючи з 1990-х років ХХ ст., державна політика України у галузі вирішення проблем дитинства була зосереджена на забезпечення на законодавчому рівні прав підростаючого покоління на освіту та виховання в умовах, які відповідали б природному середовищу зростання та гармонійного виховання, тобто сім'ї. Найбільш оптимальні результати щодо освіти й виховання дітей дає тісна взаємодія педагогів та батьків. Тому в Україні почалося відновлення батьківської освіти, яка, набувши нового значення, почала здійснюватися як у закладах дошкільної освіти, так і в загальноосвітніх навчальних закладах. В 1996 року була прийнята Програма родинно-національного виховання і навчально-тематичний план педагогічної освіти для батьків [25, с.54].

Одночасно були створенні такі нормативні документи, як Концептуальні засади гуманітарної освіти в Україні (1995 р.), Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)», у яких

визначено основні напрямки й орієнтири розвитку в галузі освіти відповідно до кардинальних змін у суспільному житті країни.

Державна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)» визначила стратегії розвитку освіти на найближчі роки й перспективу, визначає курс створення системи безперервної освіти та виховання, що забезпечує можливість безперервної духовної самоосвіти, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності української нації. Також головне завдання виведення освіти в Україні до рівня розвинутих країн світу визначається докорінною реформою її концептуальних, структурно-організаційних засад, демократизацією навчальних закладів та формуванням багатовимірної інвестиційної політики у галузі освіти.

У Програмі викладено найважливіші принципи реформування системи освіти, включаючи демократизацію освіти та розширення автономії навчальних закладів, враховуючи розвиток партнерських відносин між учнями, студентами та педагогами; гуманізація системи полягає у визначенні людини найвищою соціальною цінністю; гуманізація освіти, спрямована на формування цілісного наукового світу у свідомості учнів, розвиток їхньої духовності та творчого мислення; національна спрямованість освіти, її гармонійний зв'язок з національною історією та народними традиціями; неперервність освіти, перетворення її в процес, який триває протягом усього життя людини; органічна єдність навчання та виховання, що є важливою рушійною силою економічного й політичного прогресу суспільства [35, с.117].

Системний аналіз інтегральної системи навчання і виховання в Україні дозволяє зробити висновок, що відродження навчально-виховної сфери, її наближення до життя вимагає гармонізації її основних функцій, структурних елементів, які об'єктивно визначаються сутністю, місцем і роллю освіти як головної складової частини життя українського суспільства.

Початкову освіту у вивчений нами час діти здобувають у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня, які існували самостійно або входили до загальноосвітніх закладів I – II, I – III ступенів. З метою забезпечення безперервності та наступності дошкільної та початкової освіти в Україні з другої половини 1990-х років працюють навчально-виховні об'єднання «Школа–дитячий садок», «Початкова школа – дитячий садок» [19, с.9].

На формування контингенту першокласників значною мірою вплинули демографічні та соціальні фактори, стан здоров'я дитини, а також визначений законодавством віковий ценз.

За 90-ті роки XX століття динаміка контингенту першокласників набула стійкої тенденції до зменшення. Залежно від віку першокласника (6 або 7 років) учні отримували початкову освіту за навчальними програмами чотирирічної або трирічної школи I ступеня. З 1997 року спостерігається значне збільшення кількості першокласників 6-річного віку. А з 2001 року відбувся перехід початкової освіти на 4-річний термін навчання. Водночас батьки дітей мали право самостійно вирішувати, з якого віку їхня дитина розпочне навчання в першому класі, враховуючи стан здоров'я дитини та рівень підготовки до школи [37, с.24].

У перші роки XXI століття, під час переходу загальноосвітніх навчальних закладів до нового змісту, була забезпечена структура 12-річного періоду навчання. Розроблена необхідна нормативно-правова база для функціонування дошкільної та початкової освіти. Особлива увага приділялася учням 2-го класу. Для підвищення ефективності навчання учнів других класів були розроблені й надруковані нові навчальні програми та понад 5 млн. примірників підручників. Учні перших та других класів були повністю забезпечені підручниками та навчальними посібниками. В рамках нових програм також були підготовлені та видані підручники та навчальні посібники для

початкової школи. Загалом за цей час було підготовлено 40 нових навчальних програм для початкової школи.

У 2004/2005 навчальному році навчальні програми для початкових шкіл розробляються на основі нових Типових навчальних програм для початкових шкіл з навчанням українською мовою та мовами національних меншин [18, с.2].

Вони надають варіанти планів для шкіл з українською мовою навчання, та з українською мовою навчання яка включає вивчення мов національних меншин та з навчанням мовами національних меншин.

Варіант Типової навчальної програми для початкових шкіл з навчанням українською мовою добирається загальноосвітнім навчальним закладом, виходячи з освітніх інтересів та потреб учнів. Планування роботи відповідно до робочої програми, розробленої відповідно до Типового навчального плану для початкових шкіл з навчанням українською мовою з вивченням мов національних меншин, може розпочинатися з 1 класу.

Не дивлячись на розвиток освітніх програм, можна сказати що багато змінилося і з кожним новим роком програма все вдосконалювалась, але навчання продовжувалося все з новими та новими цілями та завданням. Кожна програма була спрямована на всебічний та гармонійний розвиток дитини, забезпечувала зв'язок з навколишнім середовищем та допомагала краще опанувати навчальним матеріалом [40, с.109].

Отже, можна сказати, що освіта не стоїть на місці і постійно розвивається, наповнюючи свою структуру все новим змістом. Треба пам'ятати що кожна нова програма створюється за сучасними вимогами та потребами соціуму, всі програми 1960-1990 років також створювалися за певними запитами та можливостями. І не зважаючи на це, учні отримували достатню кількість знань та умінь, вміла їх застосувати. Перейшовши на новий рівень освітніх програм, що будуть

розроблятися на основі типових, які не будуть потребувати конкретних затверджень Міністерством чи центральними органами забезпечення якості освіти. І це в свою чергу це дозволить школам самостійно визначити хід освітнього процесу, орієнтуючись на формування предметних та ключових компетентностей школярів після закінчення навчального року.

1.3. Нетипові освітні програми в школах України

Сьогодення формує нові авторські освітні програми, які отримали дозвіл і можуть впроваджуватися в закладах загальної середньої освіти. Державна служба якості освіти провела дослідження представлених у ній нетипових програм та подала рекомендації щодо вилучення невідповідностей у програмах нового Державного стандарту початкової освіти. Враховуючи зауваження експертизи це дозволило здійснювати процес навчання за вісьмома програмами.

Великий вибір освітніх програм, дав можливість школам обрати ту за якою вони хочуть і можуть працювати. Тому, на даний момент в школах запроваджено:

«Освітня програма для 1-2 класу за системою розвивального навчання Д. Б. Ельконіна, В.В. Давидова та ін.» (автори І.П. Старагіна, К.І. Пінсон, Г.М. Захарова, О.А. Перепелиця, Г.В. Жемчужкіна, Н.П. Сосницька) [29].

Метою цієї програми є: розвиток дитини, її здібностей, талантів, компетентностей та умінь відповідно до індивідуальних та вікових психофізіологічних особливостей та потреб, розвиток самостійності, формування цінностей, творчості та допитливості. Досягнення означених цілей передбачає дотримання таких загальних принципів розвивального навчання:

- принцип управління розвитком – організовуючи навчання дітей особливим чином, можна послідовно керувати темпами й

змістом їхнього розвитку, даючи дітям спільну можливість оволодіти інтелектуальним досвідом і творчим потенціалом людства;

- принцип «переходу від абстрактного до конкретного» – введення учнів у певну предметну галузь розпочинається з виділення загального принципу її побудови, що дає змогу дитині розуміти напрямок та сенс руху;
- принцип дослідження й пошуку – знання не даються учням в готовому вигляді, вони самі розкривають суттєві властивості вивченого предмета в процесі вирішення навчальних задач;
- принцип постановки навчальної задачі – необхідність пошуку способу розв’язання нової задачі мотивована для учнів внутрішньою логікою змісту навчального предмета;
- принцип моделювання – діти шукають загальний шлях у предметно-практичній діяльності, головною освітньою дією якої є моделювання, тому, що саме через модель розкриваються загальні методи розв’язання класу різних задач;
- принцип відповідності змісту й форми – зміст навчальних предметів розвивального навчання, що повідомляється в системі навчальних задач, вимагає діалогово-дискусійних форм організації навчання, спеціальних, колективно-розподілених форм спільної діяльності вчителя та класу для їх вирішення [11, с.219].

Дана освітня програма дає можливість дитині розвиватись самостійно, обирати те що їй по душі та навчатися за певними принципами, які розвивають учнів з різних сторін. Але ця програма не включає в себе різний темп сприйняття інформації дітьми, і не зможе задовольнити всі потреби відстаючих дітей.

Наступна програма яку ми розглянемо це «Освітня програма для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти «Інтелект України» (автор І.В. Гавриш) [38].

Ключове значення проекту полягає не в наповненні дитини знаннями, а в набутті навичок, необхідних для роботи з інформацією, швидких реакцій, аналізу, самоконтролю та самооцінки, раціональна організація навчальної праці; розвиток пізнавальних процесів – пам'яті, сприйняття, уяви, уваги й мислення; розвиток якостей особистості учня – працелюбності, цілеспрямованості, сили волі, наполегливості, охайності, організованості, тощо.

Програма розроблена таким чином, щоб врахувати вікові особливості учнів та не лише зберігати, а й підвищувати цікавість дітей до навчання. За допомогою міжпредметних зв'язків, засобів наочності й відеоматеріалів предмет вивчення стає більш цікавим та зрозумілим.

В списку загальношкільних предметів, які спеціально адаптовані, введені нові: предмет «Навчаємося разом», на якому діти розвиватимуть пам'ять за спеціальною методикою, вчитимуться працювати з інформацією, також включений предмет «Еврика», на якому учні будуть розвивати творчі, винахідницькі якості, кмітливість, працюватимуть над розв'язанням поставлених задач. У зв'язку з тим, що під час розробки та перевірки програми проект підтримували провідні науковці Інституту здоров'я Академії медичних наук України, їм вдалося побудувати програму таким чином, щоб досягати оптимального психофізичного стану дитини, запобігаючи, з одного боку, надмірній нервовій стимуляції, а з іншого — втоми, втрата інтересу. Крім обов'язкових занять фізичною культурою, кілька разів на кожному уроці учні беруть участь у музичних перервах з елементами фізичних вправ та танцювальних рухів, виконують вправи для очей, використовують елементи, що сприяють релаксації [5, с.22].

В цьому проєкті враховуються природні здібності молодших школярів, допитливість у пізнанні самого себе, вразливість його психіки, схильність до повторення поведінки дорослих, що буде зумовлювати вплив програмного змісту не тільки на інтелектуальний, а ще й на особистісний та соціальний розвиток учня. Все це призводить до формування життєвих навичок у молодшого школяра, які сприяють соціальному, психічному та духовному здоров'ю:

- уміння правильно висловити свою думку;
- уміння слухати;
- уміння розуміти потреби, почуття та проблеми інших людей, виявляти підтримку та допомогу тому хто це потребує;
- уміння чітко виражати свої емоції та почуття, без звинувачень та тривог;
- уміння виражати свої почуття та емоції;
- встановлювати установка на успіх та перемогу;
- уміння бути «членом команди»;
- позитивне ставлення до себе, інших людей;
- адекватна реакція на критику;
- уміння усвідомлювати власну унікальність;
- уміння концентруватися на досягненні мети;
- розвиток наполегливості й працьовитості.

За даними результатами, які почали демонструвати учні пілотних класів, Міністерство освіти і науки України почало рекомендувати навчально-педагогічний проєкт «Інтелект України» до впровадження в школах [24, с.229].

Дивлячись на структуру та зміст даної програми можна сказати, що учні не будуть обділені знаннями та подачею навчального матеріалу. Кожного дня будуть відкривати все нові горизонти як в прямоту так і в переносному значенні, тому що в 1 класі діти починають вивчати материки і океани та країни з якими межує Україна. Як і всі освітні

програми мають плюси та мінуси, Інтелект України не виключення. Одним мінусом є дороге навчання дітей, навіть якщо ця програма буде здійснюватися в державній школі, то батькам треба оплачувати кожен місяць навчання, і при цьому вони отримують повний набір зошитів за всіма предметами та необхідну наочність.

Далі розглянемо «Освітню програму для 1-2-х класів за технологією «Росток» (автор Т.О. Пушкарьова).

Ключова мета: формувати здібності до саморозвитку та самореалізації кожного індивіда на засадах інтеграції та діяльнісного підходу в навчанні [29].

Актуальність полягає в створенні розвивальних освітніх програм, які будуть орієнтовані на формування здібностей дітей до:

- саморозвитку;
- самоорганізації;
- самонавчання.

Ключовими завданнями даного проекту є:

- підвищення рівня фізичного, розумового, морального, психічного, інтелектуального, духовного та творчого розвитку учнів у процесі організації активної інтеграційної діяльності;
- гуманізація й екологізація змісту, педагогічних технологій та методів навчання, що використовуються у науковому та навчально-методичному забезпеченні педагогічного процесу школи [4, с.50].

Особливості програми:

а) Включення в навчання тем, які не висвітлюються на цьому віковому етапі в обов'язкових, а використовуються для:

- розвитку дітей, розширення їх кругозору;
- формування інтересів до математики;
- закріплення обов'язкового програмного матеріалу (вправи виконуються паралельно з вивченням нових математичних понять та методів роботи).

б) Уроки носять розвивальний характер, продуктивне мислення: закінчення правила, обґрунтування закономірності. Вчитель подає дітям не готові знання, а допомагає розкрити та побачити проблему та вирішити її самостійно.

в) Тема закінчується створенням творчої роботи: малюнок, казка та ін [17, с.69].

Учні навчаються за допомогою «посібників Петерсона» - це спеціальні посібники, які були розроблені Людмилою Петерсон російським педагогом, а потім адаптовані до українського варіанту Тамарою Пушкарьовою (керівником проекту). Ці підручники навіть ззовні не схожі на звичайні, бо діти можуть у них малювати та розв'язувати задачі, граючись-навчатися. Особливу роль відіграють ключові фрази до учнів: «розроби», «змоделюй», «доведи»... Їхня мета – активним учасником освітнього процесу є учень.

Основний плюс програми «Росток» у тому, що вчитися нестандартно мислити і відходити від стандартів. Відсутність стандартів переноситься і на повсякденне життя, що дасть переваги у дорослому житті. Адже, володіючи потужним логічним мисленням, людина може проаналізувати, прорахувати і знайти рішення у будь-яких життєвих ситуаціях.

Якщо ж розбирати цю конкретніше, то можна сказати що, програма «Росток», спрямована розвивати математичні здібності в учнів. Більшість батьків та вчителів вказують, що починати займатися за даною програмою варто дітям, які цікавляться математикою та мають логічне мислення. Ця програма є платною: батьки мають платити за навчальні посібники та зошити. Але у них є можливість ознайомитися з матеріалом, за який вони витрачають гроші: освітня програма «Росток» має власний сайт, на ньому можна знайти інформацію яка цікавить батьків, включаючи прайс-лист [30, с.102].

Наступна освітня програма «Початкова школа: освіта для життя» (авторський колектив Київського університету імені Бориса Грінченка, науковий керівник В.О. Огнев'юк) [38].

Мета: практична та дослідницька діяльність учнів.

Програма передбачає реалізацію тематично-інтегрованого проектного навчання, тобто організацію спільного освітнього простору для вчителя та учнів, побудованого на основі інтеграції змісту освіти та видів діяльності навколо проблемних питань експериментальних та творчих міні-проектів, об'єднаних спільною темою.

Календарно-тематичне планування складається на семестр у довільній, зручній формі, з урахуванням навчальних можливостей учнів класу, погоджується на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів, затверджується директором і слугує документом, що забезпечує умови реалізації навчальної програми [3, с.4].

Одиницею інтегрованого тематично-проектного навчання є проектний день, який має спільну тему та тематичне питання, яке потрібно вирішити протягом дня. Зміст інструкцій інтегрований у проблему. Орієнтовна структура дня побудована на таких етапах: організаційний, пізнавальний, дослідницький, творчий, підсумковий.

Оцінювання досягнень учнів перших класів в експериментальних навчальних закладах здійснюється відповідно до вимог контролю та оцінювання навчальних досягнень школярів, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 19.08.2016 №1009 «Про орієнтовні вимоги до оцінювання та контролю навчальних досягнень учнів початкової школи».

Дана освітня програма передбачає різновид інтегрованого тематично навчання. Навчальна робота над кожним проектом займає 2-3 тижні, в якому у процесі навчання будуть об'єднуватись блоки знань з різних галузей. Навчання дітей відбувається в ігровій формі, що дуже подобається дітям. Також «Освіту для життя» називають, ще як НУШ,

як показало дослідження дана програма стосується Нової української школи і є головною частиною експерименту МОН.

Наступна програма яку ми розглянемо це «Освітня програма «На крилах успіху» для учнів 1-2-х класів» (Інститут педагогіки Національної академії, науковий керівник А. Д. Цимбалару) [29].

Сутність полягає в органічній інтеграції навчальних предметів та їх використання в практичній діяльності.

Програма включає 6 навчальних предметів замість 12. Завдяки інтеграції вдалось позбутися дублювання змісту, а отже, і перевантаження учнів.

Програми в освітньому проекті «На крилах успіху» вирізняються наявністю двох рівнів – базового й розширеного. Це не поглиблене вивчення даного предмету, яке буде дублювати навчальний матеріал з наступних класів. Матеріал який входить в цю програму розширює знання дитини про предмет, який вивчається на базовому рівні.

Тому програми на розширеному рівні не виділяються, а подаються разом із програмами базового рівня і позначаються червоним кольором. Вони абсолютно узгоджені з кожною темою вивчення.

Опанування розширеного рівня відбувається за рахунок однієї години варіативного складника навчального плану. Кожна школа може обрати один з предметів для розширеного вивчення. Це може бути математика, мова навчання: українська, мова вивчення: англійська, всесвіт або арт-технології [8, с.37].

Програма пропонує достатній вибір варіативних курсів. Якщо школа хоче обрати не розширений рівень даного предмету, а варіативний елемент, то ми пропонуємо варіативні курси, такі як мистецтва слова й театральне мистецтво, плавання, хореографія.

Можна сказати, що це популярна програма якої користуються школи по всій території України. Ключовим фактором є органічна інтеграція навчальних предметів та їх практичного використання, що найбільше подобається дітям і дає свої результати. Для цієї освітньої програми не потрібні підручники, але потрібні спеціальні зошити з друкованою основою по одному на кожен тиждень навчання. Вони звісно не безкоштовні, батьки повинні їх купувати за власні кошти.

Далі розглянемо нетипову «Освітню програму першого циклу початкової освіти за вальдорфською педагогікою (Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні, автори О.І. Мезенцева та Д.Ю. Косенко) [38].

Мета: створення педагогічно сформованого простору, який буде сприятливий для розвитку особистості та збереже фізичне, психічне та духовне здоров'я молодших школярів.

Дана освітня програма початкової школи за вальдорфською педагогікою була розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, на виконання наказу МОН України від 15.09.2014 № 1044 щодо встановлення педагогічної системи «Вальдорфська школа» у закладах освіти України [2, с.39].

Освітня програма включає такі компоненти:

- ідейні основи та принципи функціонування закладів освіти, що працюють відповідно за вальдорфською педагогікою;
- вимоги до учнів, які можуть починати здобувати початкову освіту за вальдорфською педагогікою;
- перераховані форми організації процесу та систему забезпечення якості освіти; включений загальний опис змісту освіти та взаємозв'язки (інтеграція) освітніх предметів, галузей, дисциплін тощо;
- освітню програму першого циклу початкової освіти за вальдорфською педагогікою; перелік та запропонований зміст

предметів, загальний обсяг навчального навантаження та результати які очікуються у здобувачів освіти;

- включені форми спостереження за навчальним етапом учнів та оцінка цього поступу.

Можна сказати, що ключовим фактором цієї програми є готовність поєднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів, і велике значення відводиться уяві та фантазії.

Далі розглянемо «Освітню програму «Гармонія інтелекту та здоров'я» (автори Л. І. Тимченко, С. В. Ломакович, О. М. Кондратюк, С. О. Жукова,) [29].

Основним її завданням є створення умов для гармонійного розвитку дитини, забезпечених впровадженням методико-педагогічної технології «ПіснеЗнайка».

Проаналізувавши дану програму, робимо висновок: відповідно з цією програмою, учні початкової школи ще не готові до навчання, отже, навантажувати їх треба поступово, у формі гри, з використанням спеціальних пісень. За допомогою навчальних музичних фільмів та пісень діти мають змогу засвоювати математику та граматику української мови [34, с.31].

І остання програма яку ми розглянемо це «Освітня програма для 1-2-х класів «Світ, в якому я живу» (Керівник професор С.І. Якименко видавництво «Навчальна книга-Богдан») [38].

Провідним засобом реалізації програми є запровадження компетентнісного підходу в освітній процес початкової школи, на основі предметних та ключових компетентностей як головного результату навчання.

Можна сказати, що дана програма побудована на інтегральному підході. Інформація для дітей повинна подаватися в різних формах: ментальні карти, сторітеллінг, скрайбінг, це все створюється для кращого засвоєння матеріалу та його систематизації [20, с.246].

Підведемо підсумок у вигляді таблиці (див.табл.1.1)

Таблиця 1.1

Порівняльний аналіз нетипових освітніх програм

№	Назва нетипової освітньої програми	Мета	Особливість
1	Система розвивального навчання Д.Б. Ельконіна, В.В. Давидова	Розвиток дитини, її здібностей, талантів, компетентностей та умінь відповідно до індивідуальних та вікових особливостей і потреб, формувати цінності, розвивати самостійності, допитливості та творчості.	Програма спрямована на гармонійний розвиток дитини. Включає в себе ряд блоків, які відповідають певним вмінням та навичкам. Опанувавши перший блок, переходимо до другого і так далі поки всі блоки не будуть вивчені.
2	Інтелект України	Набуття дитиною необхідних навичок роботи з інформацією, вміння аналізувати, здійснювати самоконтроль та самооцінку, здійснення	Вивчається дуже великий та складний обсяг матеріалу. Кожного місяця потрібно сплачувати за зошити з друкованою основою.

		швидких реакцій, організованість навчальної праці; розвиток пізнавальних процесів - пам'яті, сприйняття, уваги, уваги та мислення, розвиток якостей особистості учнів.	
3	Росток	Формувати здібності до саморозвитку та самореалізації індивіда на засадах інтеграції та діяльнісного підходу до навчання.	Програма «Росток», спрямована розвивати математичні здібності в учнів. Більшість батьків та вчителів вказують, що починати займатися за даною програмою варто дітям, які цікавляться математикою та мають логічне мислення. Ця програма є платною: батьки мають платити за навчальні посібники та зошити.
4	Початкова школа: освіта для життя	Практична та дослідницька діяльність учнів.	Дослідження показали, що дана програма стосується Нової української школи і є головною частиною експерименту МОН.
5	На крилах успіху	Створення органічної інтеграції	Головною ознакою цієї програми є те, що підручників для даної

		навчальних предметів та використання їх в практичній діяльності.	програми немає, але створенні спеціальні зошити, по одному на кожен новий тиждень навчання. Вони, не безкоштовні, їх батьки мають купувати за власні кошти.
6	За вальдорфською педагогікою	Створення педагогічно сформованого простору, який буде сприятливий для розвитку особистості та збереження її психічного, духовного та фізичного здоров'я.	Ключовим фактором цієї програми є прагнення об'єднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів, і велике значення відводиться уяві та фантазії.
7	Гармонія інтелекту та здоров'я	Формування гармонійного розвитку дитини, що забезпечується впровадженням методико-педагогічної технології «ПіснеЗнайка».	Відмінністю є те, що навчальний матеріал подається за допомогою пісень та музичних фільмів, дивлячись які, діти мають засвоювати математику та граматику української мови.
8	Світ в якому я живу	Всебічний, гармонійний	Інформація для дітей повинна подаватися в

		розвиток учнів, їх здібностей, талантів, компетентностей та умінь відповідно до індивідуальних та вікових особливостей.	різних формах: ментальні карти, сторітеллінг, скрайбінг, це все створюється для кращого засвоєння матеріалу та його систематизації.
--	--	---	---

Отже, потрібно сказати, що реформа освіти була розрахована на наступні роки. Діти, які пішли у школу в цьому навчальному році, стануть випускниками аж у 2030-му. Можна сказати, що українська система освіти неосяжна (тільки вчителів налічується близько 450 тисяч), а сама реформа складається з багатьох елементів. Тому не варто очікувати кардинальних змін. Блискавичні трансформації будуть потребувати не тільки оновлення законодавства, а й змін в освітніх програм і державних стандарт. Поштовхами масштабних змін мають стати вчителі, адже за наявності спеціальної підготовки, тільки від вчителів залежить, що буде відбуватиметься в класі. І, на останок, зміни залежать від кожного представника освіти, директора школи і батьків – лише вони можуть створити співпрацю, взаємодію та довіру.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ЗА НОВИМИ ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ

2.1. Сучасний стан освітніх програм в школах Херсона

За результатами дослідження обґрунтований комплекс організаційно-педагогічних умов навчання за новими освітніми нетиповими програмами у освітньому середовищі:

- наявність педагогічної системи навчання, як важливої складової освітнього середовища;
- формування позитивної мотиваційної складової у освітньому процесі;
- реалізація форм залучення учнів до особистісно значущої діяльності, створення партнерської взаємодії, здійснення цілеспрямованого гуманістичного впливу на учня.

Сьогодні в Україні відбулися складні динамічні процеси, які вплинули на освітній процес. По всій Україні з 2018 року школи працюють за новими типовими освітніми та навчальними програмами для 1-2-х класів. Це призвело до змін навчального середовища, змін навчальних та появи нетипових освітніх програм. Тому перед кожним вчителем початкової школи постає відповідальна задача – давати змогу учням засвоювати навчальний матеріал за допомогою діяльнісного підходу, вивчати явища з точки зору різних наук та вчитися вирішувати реальні проблеми за допомогою знань з різних дисциплін [6, с.56].

За авторськими програмами працюють і школи на Херсонщині. Нами було проведено аналіз освітніх програм в м. Херсон, який дозволив нам створити карту тридцяти п'яти шкіл (див.рис.2.1). На цій карті ви можете бачити розташування шкіл та певний колір який відповідає одній із освітніх програм. Можемо зробити такий висновок: три школи працюють за освітньою програмою «Інтелект України», три школи за програмою «Росток» і тільки одна школа працює за освітньою програмою «На крилах успіху», всі інші школи працюють за типовими освітніми програмами Савченко О.Я. та Шияна Р.Б. (див.табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Порівняльний аналіз у відсотковому відношенні типів освітніх програм і їх кількості в м. Херсоні

%	Освітня програма	%	Кількість шкіл
1	НУШ	80	28
2	Росток	8,6	3
3	На крилах успіху	2,8	1
4	Інтелект України	8,6	3

Дивлячись на результати дослідження, приходимо до висновку, що 80 % шкіл працюють за НУШ; 8,6 % – за програмою «Росток»; 2,8 % шкіл працюють за освітньою програмою «На крилах успіху»; 8,6 % – за програмою «Інтелект України». Нам не зрозуміло чому саме більшість шкіл обрали НУШ та поклали на неї великі надії в розвитку та навчанні дітей, тому, що ці програми не пройшли ретельну апробацію і не показали результатів на виході. Але ми надіємось що це дасть гарні плоди, та ігрова діяльність яка ще переважає в першому класі першої чверті не погіршить знання та вміння дітей, а дасть тільки поштовх до навчання та можливість краще оволодівати навчальним матеріалом який буде вивчатися [22, с.106].

Після нашого дослідження, можна сказати, що освітні програми на Херсонщині розвиваються в швидкому темпі, авторські програми не мають сильного попиту. Але в школах проводяться всі потрібно тренінги, моніторинги, які спрямовані на покращення навчання та удосконалення вчительських здібностей.

Рисунок 2.1

Карта розміщення шкіл з обраними типовими і авторськими програмами у м. Херсоні

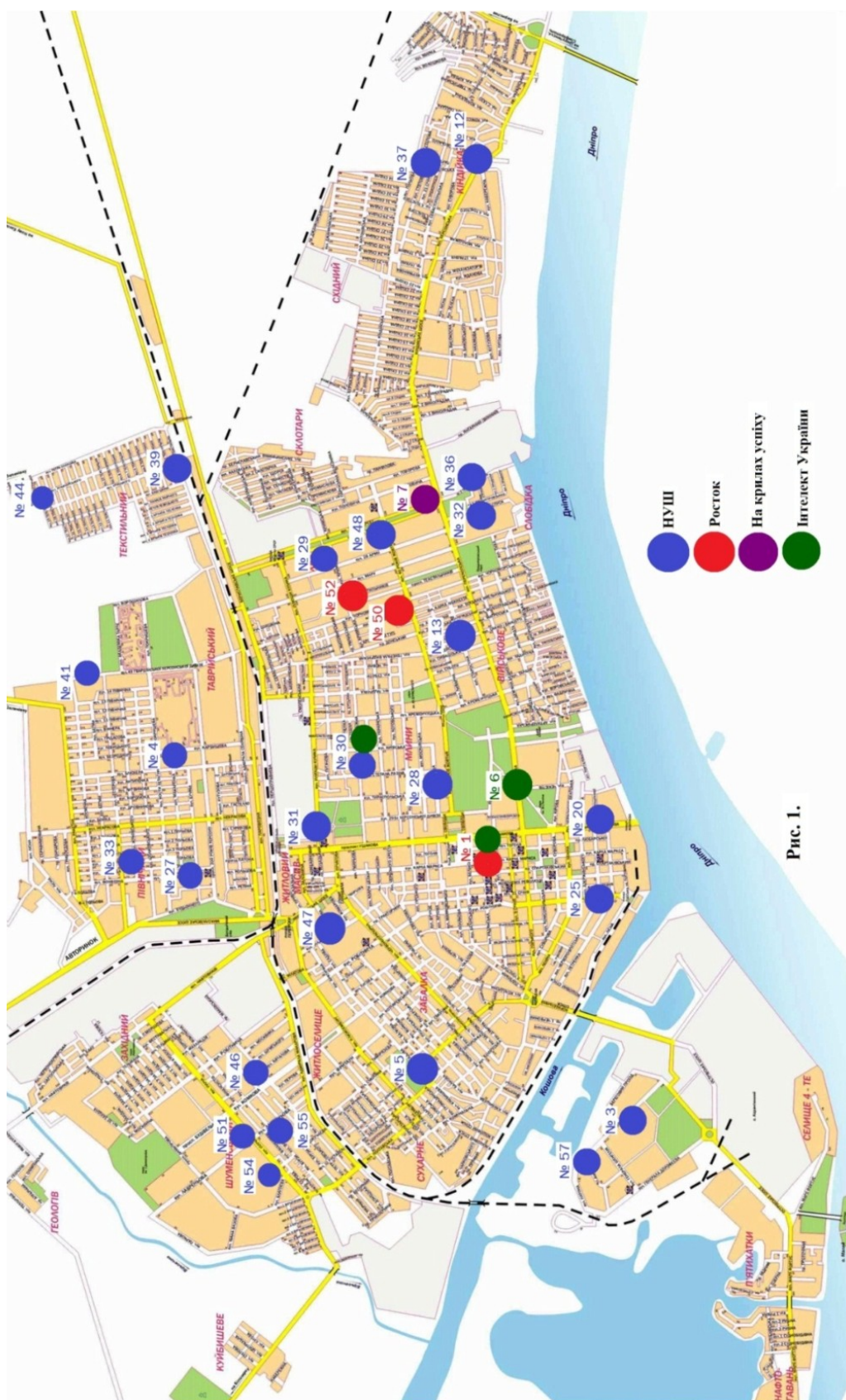

Рис. 1.

Основні зміни які відбулися в школах на Херсонщині:

- 1) Навчання через виховання («Тобто школярі частіше щось робитимуть, замість сидіння за партами і слухаючи вчителя», –

висвітлили у МОН. Вчителі на уроках будуть використовувати різні форми, серед яких будуть навчальні ігри, експерименти, проекти, екскурсії тощо).

2) Скасування домашніх завдань (Учням першого класу не будуть задавати домашніх завдань, а в 2-4 класах час на їх виконання обмежено) [12, с.22].

3) Нова система оцінювання (Оцінювання з'являється в третьому класі, в 1-2 класі учні не отримують оцінок у балах тільки похвала в словах. Замість звичайного табеля в молодшій школі з'явилося Свідоцтво досягнень учня).

4) Заборона оголошувати оцінки (Бали та рівень оцінювання буде знати тільки сам учень та його батьки, а вчитель не має права оголошувати оцінки на весь клас).

5) Скасування співбесіди для вступу в школі (Школи не повинні влаштовувати співбесіди для учнів перших класів. Першокласників реєструють до однієї зі шкіл за місцем реєстрації).

6) Новий освітній простір (Більшість перших класів було переобладнано відповідно до потреб) [12, с.23].

Отже, після нашого аналізу та дослідження можемо сказати, що в м. Херсоні найбільш розвинена освітня програма НУШ, її обрали 80 % шкіл в нашому місці, друге місце розділили між собою програми «Росток» та «Інтелект України» – 8,6 % і на останньому місці освітня програма «На крилах успіху» – 2,8 %. Це свідчить про невідповідність, неспроможність та нерішучість шкіл до використання нетипових програм, які можуть вдало реалізуватися в навчальному закладі. Я вважаю, що школи які обрали нетипові освітні програми отримують вищий рівень знань дітей. Тому, цей результат ми зможемо побачити тільки у 2030 році, коли після закінчення школи за типовими та авторськими програмами діти покажуть результати на ЗНО.

2.2. Діагностика визначення відношення батьків, вчителів та студентів профільних вишів до нових освітніх програм

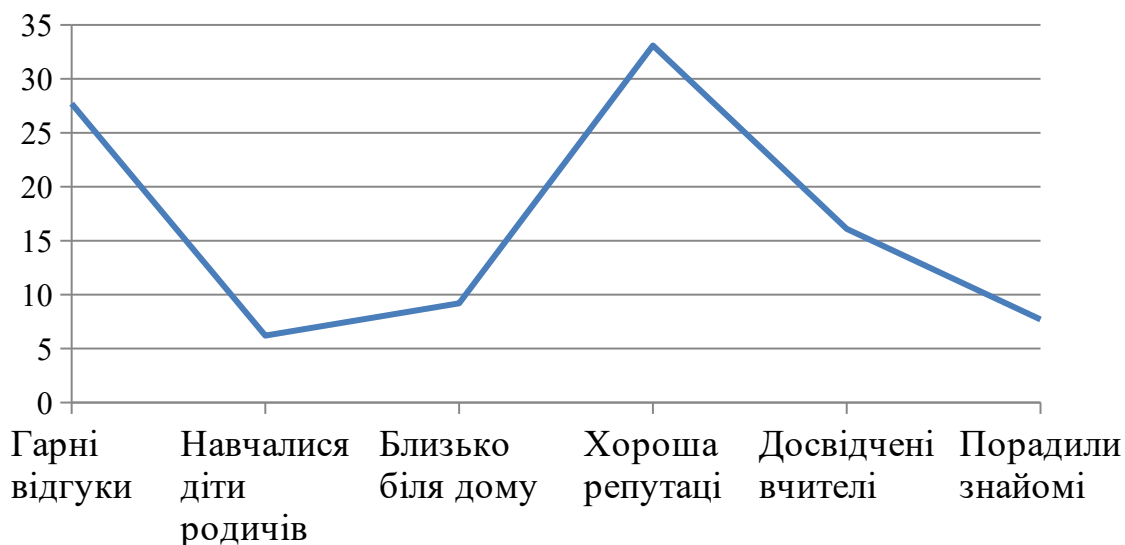
Сьогодні докорінно змінюється система освіти, яка встановлює нові для шкіл критерії навчання дітей. У цих умовах маємо низку розбіжностей в поглядах та підходах щодо стану самих програм та їх оцінюванні. Освітні програми, які формувалися в 2018 році, були орієнтовані на подальшу освіту дітей протягом 12 років. І, коли розпочалася робота нових освітніх програм в школах, вчителі були вимушені підлаштовуватися працювати без навчального обладнання яке обіцяла влада [17, с.73].

Перед батьками першокласників постає серозний вибір освітньої програми для своєї дитини. Кожна мама і тато бажають тільки найкращого майбутнього і міцних знань для своїх дітей. Провівши опитування серед батьків першокласників можна сказати що більшість опитуваних мам і татусів серйозно поставились до вибору освітньої програми та школи в якій буде навчатися майбутній учень.

Щоб проаналізувати вибір батьків ми створили анкету яка складається з семи запитань та має варіанти відповідей для точних результатів та статистики (Додаток А). В анкетуванні взяли участь 130 батьків, під час нашого анкетування батьки мали змогу проаналізувати освітню програму за якою навчається їхня дитина, та в якійсь міри зробити певні висновки для себе, та поставити собі певні запитання: Чи правильно ми обрали освітню програму? Чому саме ця програма? Чи були кращі варіанти і якщо були то чому ми не скористалися ними?. Результати анкетування покажемо на графіку (див.рис.2.2).

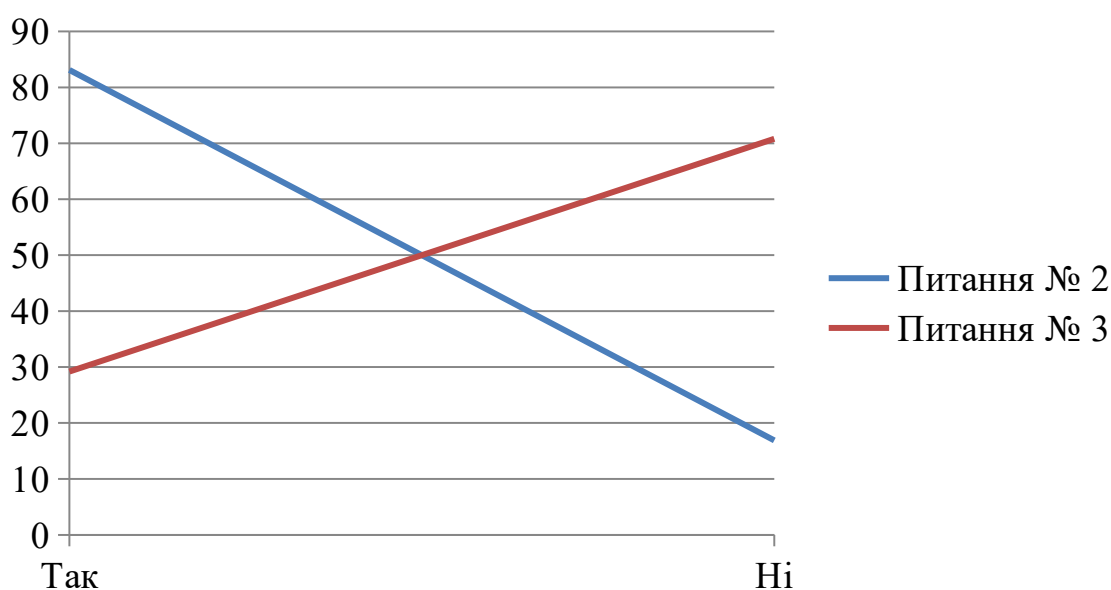
Рисунок 2.2

Оберіть один критерій за яким ви обирали школу для своєї дитини

З першого графіку видно, що 27,7 % батьків обрали варіант гарні відгуки, 6,2 % – навчалися діти родичів, 9,2 % – близько біля дому, 33,1 % – хороша репутація, 16,1 % – досвідчені вчителі і 7,7 % – порадили знайомі. Дивлячись на результати даного питання можна сказати, що більшість батьків відповідально поставилися до вибору школи для своєї дитини. Найбільш важливим критерієм стала гарна репутація школи [20, с.100].

Рисунок 2.3

Для порівняння ми взяли два запитання. Питання № 2 (див.рис.2.3) звучить так: «Чи важливо для вас, за якою освітньою програмою буде навчатися ваша дитина?» 83,1 % батьків відповіли «так» (важливо), а 16,9 % відповіли що «ні». Питання № 3: «Ви мали можливість переглянути освітню програму?» 29,2 % – мали змогу переглянути освітню програму, а 70,8 % – «ні». Це ще раз доводить що ознайомитися з освітньою програмою батьки можуть тільки після підписання угоди про навчання, або в доступній формі на сайтах цих програм [33, с.29].

Рисунок 2.4

За якою освітньою програмою навчається ваша дитина?

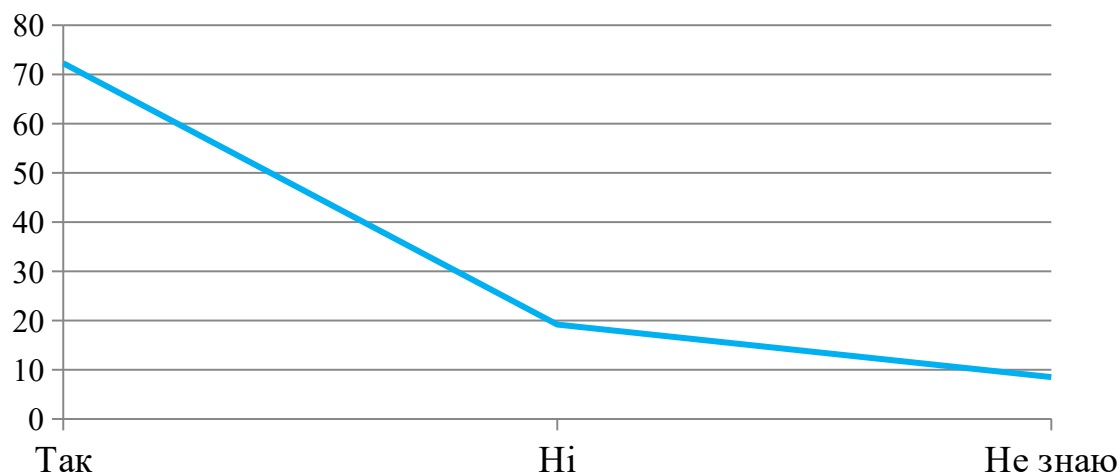

Проаналізувавши це запитання (див.рис.2.4) можна сказати, що 46,9 % дітей навчаються за програмою НУШ, 17,7 % за програмою Росток, 9,2 % – програма На крилах успіху, 20,8 % – Інтелект України, також було 1,5 % на відповідь – «не знаю» та 3,9 % батьків обрали «свій варіант». Низький відсоток та відповідь на це запитання – «не знаю»,

свідчить про незацікавленість батьків у навчальній діяльності їхньої дитини [36, с.51].

Рисунок 2.5

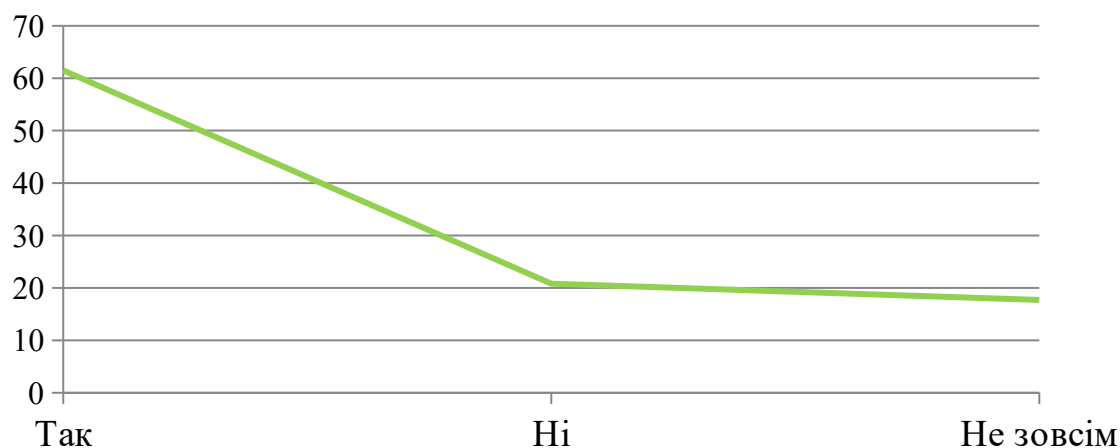
Як ви вважаєте чи правильно ви обрали освітню програму для своєї дитини?

Дивлячись на результати з питання (див.рис.2.5): «Як ви вважаєте чи правильно ви обрали освітню програму для своєї дитини?» Можна сказати що 72,3 % батьків впевнено та точно відповіли «так», варіант «ні» обрали 19,2 % і тільки 8,5 % батьків обрали варіант «не знаю». Це може свідчити про те, що батьки не знаючи який навчальний матеріал буде опановувати їхня дитини в школі, і тому точної відповіді дати не можуть [21, с.97].

Рисунок 2.6

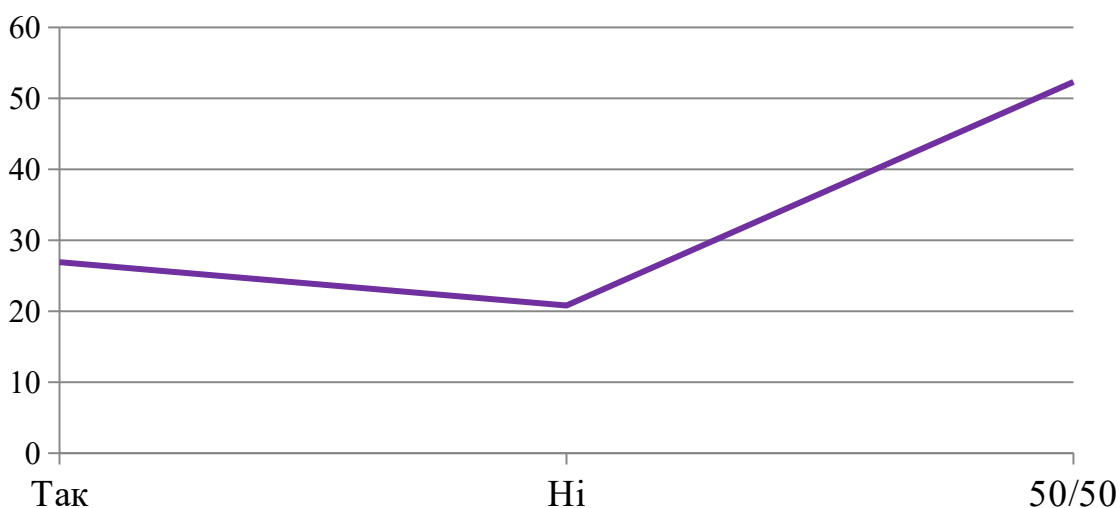
Чи задоволені ви подачею матеріалу в школі?

Розглядаючи відповіді на запитання (див.рис.2.6): «Чи задоволені ви подачею матеріалу в школі?» 61,5 % батьків відповіли «так» (задоволені), 20,8 % – обрали варіант «ні», та 17,7 % батьків обрали відповідь «не зовсім». Проаналізувавши всі анкети можна сказати, що 17,7% батьків не задоволені подачею матеріалу для дітей які навчаються за освітньою програмою НУШ [39, с.65].

Рисунок 2.7

Чи легко вашій дитині вдається опанувати навчальним матеріалом?

Останнє запитання в нашій анкеті звучало так (див.рис.2.7): «Чи легко вашій дитині вдається опанувати навчальним матеріалом?» Відповідь «так» обрали – 26,9 % батьків, 20,8 % – відповіли «ні» і найбільшу кількість обрали відповідь «50/50» це 52,3 %. Це може свідчити про сильне навантаження на дітей, про неправильне розподілення кількості годин на дану тему, про швидкий перехід від теми до теми. Переглядаючи анкети, можна сказати що 20,8 % батьків обрали варіант ні, а їхні діти навчаються за різними навчальними програмами, 3,2 % – НУШ, 6,9 % – Росток, 7,6 % – Інтелект України та 3,1 % – На крилах успіху [30, с.108].

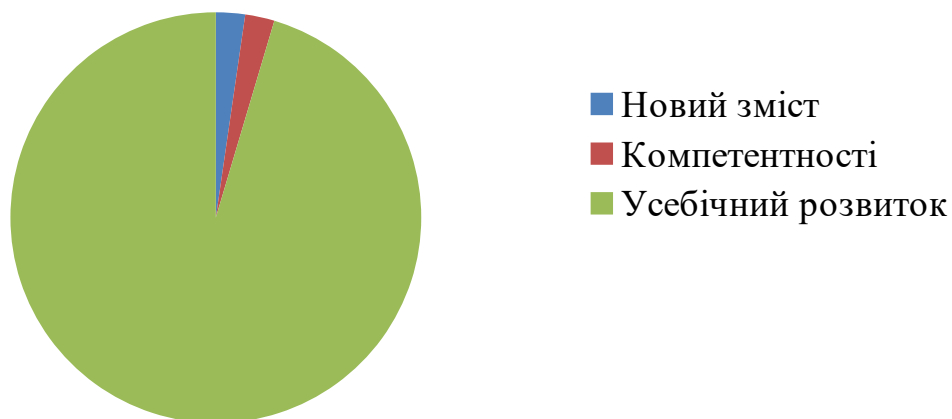
Проаналізувавши результати анкетування можемо сказати, що значний відсоток батьків ґрунтовно підготувався до вибору майбутньої

школи та освітньої програми для своєї дитини. З результатів видно що 46,9 % дітей навчаються за НУШ, 17,7 % – Росток, 9,2 % – На крилах успіху, 20,8 % – Інтелект України, і навіть 1,5 % відповіли що не знаю за якою освітньою програмою навчається їхня дитини, також був свій варіант – 3,9 %.

Для кращого розуміння впровадження освітніх програм ми створили анкету для вчителів (Додаток Б). В анкетуванні взяли участь 43 вчителя, всі результати оформимо в графік (див.рис.2.8).

Рисунок 2.8

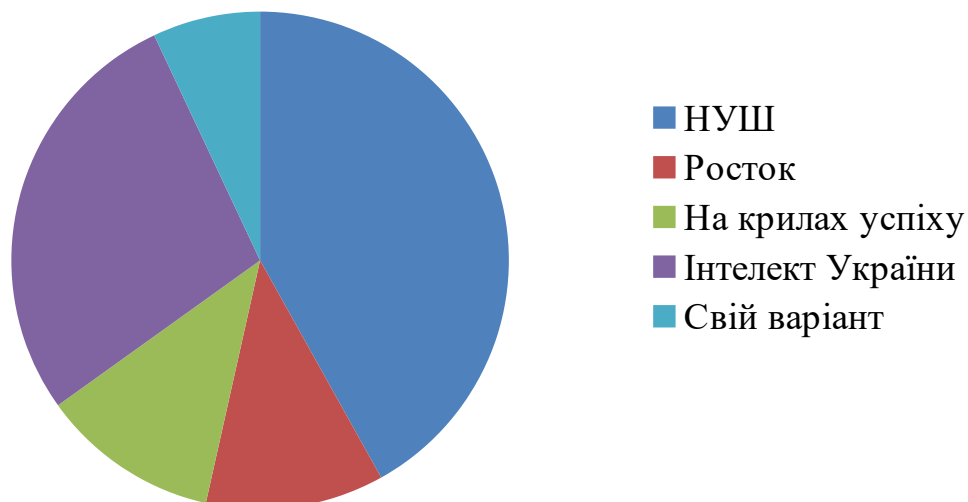
Що є метою початкової освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти?

Перше запитання стосувалось мети Державного стандарту і 95,4 % вчителів обрали варіант усебічний розвиток, 2,3 % – новий зміст та 2,3 % – компетентності. Найвищий відсоток свідчить про високий рівень підготовленості вчителів та знання своєї справи [24, с.230].

Наступне запитання звучить так: «Чи вдається Вам реалізовувати завдання, визначення державним стандартом початкової освіти та освітньою програмою?» 41,9 % вчителів обрали варіант – «так», 39,5 % – «скоріше так», 14 % – «скоріше ні», та 4,6 % обрали варіант «ні». Це може вказувати на високу підготовленість вчителів до освоєння новими освітніми програмами, які будуть реалізуватися в школі.

Укажіть освітню програму, за якою Ви працюєте.

Проаналізувавши відповіді на наступне питання (див.рис.2.9) можна сказати, що 41,9 % вчителів працюють за освітньою програмою НУШ, 11,6 % – за програмою «Росток», 11,6 % – «На крилах успіху», 27,9 % працюють за програмою «Інтелект України» та 7 % обрали варіант відповіді свій варіант [11, с.221].

Наступне запитання: «Які із запропонованих технологій Ви використовуєте на уроках?» Найбільше порадувало те, що майже кожен технологію вчителі використовують в своїй роботі. Виведемо результати:

- Ігрова технологія – 46,9 %;
- Технологія проблемного навчання – 17,7 %;
- Інтерактивна технологія – 9,2 %;
- Технологія розвивального навчання – 20,8 %;
- Технологія критичного мислення – 15 %;
- Технологія диференціації навчання – 3,9 %.

Найбільший відсоток отримала відповідь «Ігрова технологія», це показує що вчителі на уроках застосовують саме ту технологію, яка дає результат і дітям цікавіше отримувати навчальний матеріал. І

Використання цієї технології дуже важлива в 1 класі так як провідна діяльність дітей змінюється з ігрової на навчальну [16, с.45].

Проаналізувавши відповіді на питання: «Чи виникають у Вас труднощі, пов'язані з організацією та плануванням освітнього процесу?» Ми отримали такі результати: «так» – 28,5, «скоріше так» – 20,9 %, «скоріше ні» – 37,2 %, «ні» – 13,9%. Найбільшу кількість балів отримав варіант відповіді «скоріше ні», це може показувати що більшість шкіл до 1 вересня так і не отримали навчальне обладнання з яким мали б змогу працювати.

Наступне питання: Із чим пов'язані труднощі у Вашій роботі?

Виведемо результати:

- Використання дидактичних засобів навчання – 8,3 %;
- Організація групової роботи – 7 %;
- Складання календарно-тематичного плану – 11,1 %;
- Розробка інтегрованих занять – 13,8 %;
- Використання ІКТ – 43,1 %;
- Планування індивідуальних зустрічей з батьками – 16,7 %.

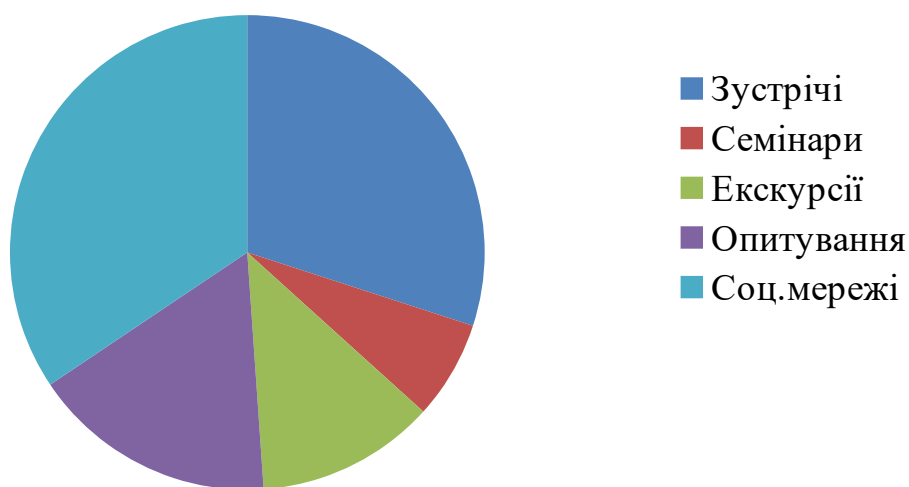
На першу позицію виходить використання ІКТ, а організувати групову роботу та використовувати дидактичні засоби навчання відходить на задній план і стає невмінням вчителів правильно організувати свій час на уроці та застосувати наочний матеріал [6, с.60].

Проаналізувавши запитання: «Які навчальні матеріали Ви використовуєте, облаштовуючи освітнє середовище класу?» Відповідь придбані за кошти школи – 20,2 %, виготовлені власноруч – 28,8 %, виготовлені за участі дітей – 15,4 %, друковані матеріали – 35,6 %. Дивлячись на відповіді вчителів можемо сказати, що 35,6 % вчителів в своїй роботі використовують друковані матеріали, що полегшують роботу вчителя, також похвально те що є такі школи які опікуються та забезпечують класи навчальним матеріалом.

Наступне запитання звучить так: «Як саме Ви забезпечуєте всім дітям рівний доступ до навчальних матеріалів і ресурсів?» 13,7 % вчителів обрали варіант – створюю тематичні блоки, 18 % - використовую різні навчальні матеріали, 26,5 % - надаю всім рівні можливості, 16,2 % - залучення батьків в освітній процес, 25,6 % обрали спільну роботу [15, с.10].

Рисунок 2.10

Які форми комунікації з батьками Ви використовуєте частіше?

Остання запитання анкети звучить так (див.рис.2.10): «Які форми комунікації з батьками Ви використовуєте частіше?» Виведемо відповіді:

- Зустрічі – 30 %;
- Семінари – 6,7 %;
- Експерсії – 12,2 %;
- Опитування – 16,7 %;
- Соціальні мережі – 34,4 %.

Найбільшу кількість голосів отримала відповідь «Соціальні мережі». Це свідчить, що більшість батьків зареєстровані в соціальних мережах і щоб з легкістю показати який навчальний матеріал діти опанували, як проводили свій вільний час, вчителю легше показати це в соціальних мережах де кожен з батьків може це простежити. Це

скорочує час вчителя, не потрібно кожному з батьків висвітити цю інформацію. Також невід'ємною частиною спілкування вчителя та батьків є зустрічі [2, с.77].

Проаналізувавши результати анкетування, можна сказати що підготовчі курси які проходили вчителі перед навчальним роком дали глибокі та диференційовані знання. Підготували педагогів до всіх нестандартних ситуацій які заплановані новою освітньою програмою. Незначна кількість вчителів просто не можуть пристосуватися до нових умов, та створити таке середовище яке б відповідало стандартам.

В нашому дослідженні брали участь і студенти профільних вишів, їхня точка зору з приводу типових та авторських освітніх програм дуже важлива та актуальна, тому що майбутні вчителі вже по новим стандартам вивчають теорію та практику [18, с.5].

Щоб зрозуміти як до нових освітніх програм ставляться студенти, ми провели анкетування в якому взяли участь 220 студентів (Додаток В). Всі результати висвітлені в таблиці (див.табл.2.2).

Таблиця 2.2

Порівняльна таблиця у відсотковому відношенні ставлення студентів профільних вишів до нових освітніх програм

Запитання та варіанти відповідей	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	1 курс магістр	2 курс магістр
	%	%	%	%	%	%
1. Чи маєте намір працювати в школі?						
Так	44,4	47,2	48,4	51	53,3	64,7
Ні	22,2	25	25,8	32,6	26,7	23,5
Ще не думала	33,4	27,8	25,8	16,4	20	11,8
2. Ваше відношення до нових освітніх програм.						
Позитивне	37,8	41,6	27,6	38,7	46,7	23,5
Негативне	2,2	5,6	8,6	6,2	0	29,4
Нейтральне	60	52,8	63,8	55,1	53,3	47,1
3. Яку освітню програму ви вважаєте найкращою?						
НУШ	37,8	44,4	50	55,1	53,3	29,4

Росток	11,1	5,6	10,3	4,1	33,3	0
Інтелект України	22,3	22,2	31,1	28,6	13,4	64,7
На крилах успіху	28,8	27,8	8,6	12,2	0	5,9
4. Якщо ви працюєте в школі, то за якою освітньою програмою ви навчаєте дітей?						
Не працюю	82,2	91,6	94,8	77,6	80	58,8
НУШ	2,2	5,6	1,7	18,4	13,4	29,4
Росток	2,2	0	0	0	0	0
Інтелект України	2,2	0	3,5	2	6,6	11,8
На крилах успіху	11,2	2,8	0	2	0	0
5. Як ви вважаєте, чи буде різниця між знаннями дітей які навчаються за новими освітніми програмами і дітьми які навчалися за старими програмами?						
Звичайно буде	62,2	63,8	74,1	65,3	66,6	47,1
Різниці не бачу	24,4	16,7	5,2	8,2	20	23,5
Важко відповісти	13,4	19,5	20,7	26,5	13,4	29,4

З огляду на порівняльну таблицю проаналізуємо кожен курс. Найголовніше питання яке стояло перед студентами це: Яку освітню програму ви вважаєте найкращою? Студент з першого по п'ятий курс дали найбільшу кількість на відповідь НУШ, це приблизно 37,8 % – 55,1 % голосів. Але дивлячись на відповіді 2 курсу магістрів, то найбільшу кількість обрала освітня програма «Інтелект України», але студенти з 1 курсу магістрів освітню програму «На крилах успіху» так і не обрала. Про ще це може свідчити, про неправильний аналіз освітніх програм, про нечітке розуміння мети кожної програми, вплив оточуючих на відповідь студентів. Відповідь про найкращу освітню програму ми отримаємо тільки в 2030 році коли зі шкіл випустяться перші пілотні класи на цих програмах [34, с.99].

Отже, батьки та вчителі є невід'ємною часткою навчального процесу, вчителі створюють умови для подальшого розвитку учнів, а батьки підтримують та всебічно допомагають педагогу. Найголовніше те, щоб між вчителем та батьками завжди був контакт, який супроводжує дитину на протязі всього навчального життя. Також майбутні вчителі які здобувають освіту в профільних вишах мають

можливість йти в ногу з часом та вивчати нові типові та авторські програми та обрати ту програму яку вони найкраще зможуть реалізувати та головне навчити дітей.

2.3. Підсумки експериментальної роботи з оптимізації навчання дітей за новими освітніми програмами

В школах на Херсонщині відбулися зміни, які описані вище і всі ці зміни призвели до покращення освітнього процесу та кращих результатів у навчанні. Це дало можливість нам провести моніторинг знань учнів, які навчаються за різними освітніми програмами, для цього ми підготували контрольну роботу (Додаток Г)

Після зрізу знань за другий клас в учнів 3 класу, можна сказати що знання більшості учнів знаходяться на достатньому рівні, майже однаковий відсоток розділили між собою високий та середній рівень, і тільки 2-3 учні на низькому рівні (див.табл.2.3). Кількість учнів майже була однаковою: НУШ – 31 учень, Росток – 32 учня, На крилах успіху – 30 учнів, Інтелект України – 31 учень. Провівши моніторинг знань можна зробити такий висновок: незважаючи на різні підходи в навчанні та різні освітні програми, діти здобувають рівні знання по всім предметам [19, с.16].

Таблиця 2.3

Відсоткове відношення знань дітей з різною освітньою програмою

Рівень знань учнів	НУШ		Росток		На крилах успіху		Інтелект України	
	%	діти	%	Діти	%	діти	%	Діти
Високий	22,5	7	18,8	6	20	6	25,8	8
Достатній	48,6	15	53,1	17	46,6	14	51,6	16
Середній	19,3	6	21,8	7	23,4	7	16,1	5
Низький	9,6	3	6,3	2	10	3	6,5	2

Проаналізуємо окремо кожен освітній програму.

Взявши до уваги програму НУШ, можемо сказати: найбільшу частку складають учні з достатнім рівнем знань – 48,6 %, на другому місці високий рівень, та кількість учнів складає 22,5 %, на середньому рівні знаходяться 19,3 % дітей в класі і були такі які написали контрольну роботу на низький рівень – 9,6 %.

Далі розглянемо результативність за освітньою програмою «Росток». На достатньому рівні знаходяться 53,1 % учнів. Друге місце посів середній рівень з кількістю дітей 7, та відсотковим відношенням – 21,8 %, на високий рівень написало 6 учнів – 18,8 %, і тільки двоє дітей написали на низький рівень – 6,3 % [41, с.146].

Наступну програму яку ми проаналізуємо буде «На крилах успіху» найбільшу частку складають учні з достатнім рівнем знань – 46,6 %, на другому місці знаходиться середній рівень – 23,4 % дітей в класі, на високий рівень контрольну роботу написало 6 учнів у відсотковому відношенні це 20 %, також є діти які знаходять на низькому рівні – 10 %.

Остання програма яку ми розглянемо це «Інтелект України». 51,6 % дітей в класі контрольну роботу написали на достатньому рівні, 25,8 % учнів отримали високу оцінку, на середньому рівні знаходяться 16,1 % дітей в класі і 6,5 % на низькому рівні [1, с.6].

Отже, результати контрольної роботи для дітей за різними освітніми програмами показав, що рівень знань учнів знаходяться майже на однаковому рівні. Не зважаючи на похибку в 1,5 % кожна програма старається тримати високу планку. Ми перевіряли знання з основних предметів, це математика, українська мова та природознавство і отримали значні успіхи після її виконання. Кожна освітня програма має свої додаткові навчальні предмети, свої методики навчання, використання різних форм та прийомів. Але на знання основних предметів це ніяк не вплинули. І навіть якщо ваша дитина навчається за програмою НУШ, а інша за програмою «Інтелект України» то різниця

між знаннями цих дітей буде майже не помітною, і беручи до уваги індивідуальні особливості та можливості дітей можна сказати що всі діти різні, і знання отримують по різному.

ВИСНОВКИ

Вивчивши дану тему, ми виділили ключові дефініції: зміст освіти, навчальна програма, освітня програма та освітнє середовище. Було встановлено, що освітнє середовище, разом із зміною соціального середовища також зазнає динамічних трансформацій, тому вчителі здатні адекватно адаптувати їх до нових вимог тільки за умови власного професійного розвитку та зростання. Ключовим фактором в розробці освітньої програми є її правильна структура та вимоги до неї, щоб у подальшому не виникало питання як правильно вона працює і навіщо створюються все нові та нові програми.

Нами було розкрито динаміку історико-логічного розвитку освітніх програм, і можна сказати, що освіта не стоїть на місці і постійно розвивається, наповнюючи свою структуру все новим змістом. Треба пам'ятати що кожна нова програма створюється за сучасними вимогами та потребами соціуму, всі програми 1960-1990 років також створювалися за певними запитами та можливостями. Перейшовши на новий рівень освітніх програм, що будуть розроблятися на основі типових, які не будуть потребувати окремих затверджень Міністерством чи міським органом забезпечення якості освіти. Можна сказати, що це в свою чергу дозволить школам самостійно визначити хід навчального процесу, орієнтуватись на формування предметних та ключових компетентностей школярів після закінчення навчального року.

Створена карта розміщення шкіл з обраними типовими і авторськими програмами у м. Херсоні. Після нашого аналізу та дослідження можемо сказати, що в м. Херсоні найбільш розвинена освітня програма НУШ, її обрали 80 % шкіл в нашому місці, друге місце розділили між собою програми «Росток» та «Інтелект України» – 8,6 % і на останньому місці освітня програма «На крилах успіху» – 2,8 %. Це свідчить про невідповідність, неспроможність та нерішучість шкіл до нетипових програм, які можуть вдало реалізуватися в навчальному закладі. Я вважаю, що школи які обрали нетипові освітні програми отримують вищий рівень знань дітей. Тому, цей результат ми зможемо побачити тільки у 2030 році, коли після закінчення школи за типовими та авторськими програмами діти покажуть результати на ЗНО.

Вибірка щодо визначення відношення вчителів, батьків та студентів профільних вишів до нових освітніх програм, показала що, 72,3 % батьків з впевненістю сказали що правильно обрали освітню програму для своїх дітей, 19,2 % батьків не задоволенні і тільки 8,5 % не можуть дати точну відповідь. По результатам анкетування для вчителів можна сказати, що вчителі частково готові до впровадження освітніх

програм. Студент з першого по п'ятий курс дали найбільшу кількість на відповідь НУШ, це приблизно 37,8 % – 55,1 % голосів. Але дивлячись на відповіді 2 курсу магістрів, то найбільшу кількість обрала освітня програма «Інтелект України». Також майбутні вчителі які здобувають освіту в профільних вишах мають можливість йти в ногу з часом та вивчати нові типові та авторські програми та обрати ту програму яку вони найкраще зможуть реалізувати та головне навчити дітей.

За допомогою контрольної роботи ми експериментально перевірили ефективність навчання дітей за новими освітніми програмами. Ми перевіряли знання з основних предметів, це математика, українська мова та природознавство і отримали значні успіхи після її виконання. Кожна освітня програма має свої додаткові навчальні предмети, свої методики навчання, використання різних форм та прийомів. Але на знання основних предметів це ніяк не вплинуло. І навіть якщо ваша дитина навчається за програмою НУШ, а інша за програмою «Інтелект України» то різниця між знаннями цих дітей буде майже не помітною, і беручи до уваги індивідуальні особливості та можливості дітей можна сказати що всі діти різні, і знання отримують по різному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І. П. Види навчальних програм та особливості їх розробки. Трудова підготовка в рідній школі. 2015. №2. С. 2-6.
2. Андрощук І. П., Андрощук І. В. Методика виховної роботи. К. : Богдан, 2012. 115 с.
3. Архипова С. Розвиток досвіду особистості в умовах школи. Соціальна педагогіка. Теорія та практика. 2007. №1. С. 4-8.
4. Бабич М. С. Безперервна освіта (освіта впродовж життя) - умова підвищення національної конкурентоспроможності. Педагогіка і психологія. 2015. №5. С. 50-53.

5. Балл Г. Проблема додержання вимог наукової культури в дослідженнях гуманістично зорієнтованих освітніх процесів. Освіта і управління. 2002. №3. С. 22.
6. Бахмат Л. В. Готовність до професійної педагогічної діяльності як наукова проблема. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах . 2014. №34. С. 56-60.
7. Белякова Е. Г., Захарова И. Г. Социокультурное информационное пространство образования в контексте проблемы формирования личности. Вестник Тюменского государственного университета. 2010. № 5. С. 11-17.
8. Бех І. Д. Виховання особистості. Сходження до духовності. К. : Либідь, 2006. 272 с.
9. Білозерська І. О. Реалізація компетентнісної парадигми у роботі з батьками дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Особлива дитина: навчання та виховання. Дефектологія. 2011. №4. С.35.
10. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник. вид. 2-ге, перероб., доп. К.: Академвидав, 2007. 616 с.
11. Герлянд Т. М. Особливості соціального розвитку сучасного молодшого школяра. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр. : У 2-х кн. Київ-Житомир : Видавництво ЖДУ ім. Т.Шевченка, 2004. Кн.1. С.219-224.
12. Гонтаровська Н. Б. Теоретико-практичні основи створення навчального закладу естетичного профілю. Д. : Старт, 1999. 178 с.
13. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
14. Закон Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР. Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. 1959. №8. С. 6.

15. Кан-Калик В. А. Педагогическое общение как предмет теоретических и прикладных исследований. Вопросы психолога. 1985. №4. С. 9-16
16. Киричук О. В., Коберник О. М. Психолого-педагогічна діагностика розвитку учнів та колективу школи: навч. - метод. посіб. К. : ІЗМН, 2001. 106 с.
17. Ковальчук Л. О. Розвиток педагогічної техніки майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті. Педагогічні науки. 2009. №43. С. 69 -73.
18. Копилов С. О. Навіщо шестирічним потрібна гра? Дошкільне виховання. 2006. №9. С. 2-5.
19. Кудикіна Н. В. Внесок вітчизняних психологів у формування педагогічної теорії ігрової діяльності дітей. Практична психологія та соціальна робота. 2005. №1. С. 9-16.
20. Кузьменко В. В. Формування наукової картини світу учнів: від витоків до сьогодення: монографія. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. 720 с.
21. Кукушин В. С. Общие основы педагогики: учебное пособие для студентов педагогических вузов. М. : МарТ, 2006. 224 с.
22. Леонтьев А. И. Деятельность. Создание. Личность. М. : Педагогика, 1977. 206 с.
23. Лобач Н. В. Реалізація технології формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх вчителів. Молодий вчений. 2015. № 6. С. 37-40.
24. Макар Л. М. Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 30. С. 229-236.
25. Маркова А. К. Психология труда учителя: книга для учителя. Москва : Просвещение, 1993. 190 с.

26. Маркова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте. М.: Педагогика, 1983. 304 с.
27. Навчальні плани середніх загальноосвітніх шкіл Української РСР на 1978/79 навчальний рік. Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. 1978. №12. С. 3-29.
28. Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа. Сборник документов. 1917-1973 гг. Составители: А. А. Абакумов, Н. П. Кузин, Ф. И. Пузырев, Л. Ф. Литвинов. М. : Педагогика, 1974. С. 219.
29. НУШ. Смарт освіта. URL: <https://nus.org.ua/news/intelekt-ukrayiny-rostok-ta-inshi-avtorski-programy-mayut-projty-ekspertyzu-shhob-navchaty-pershachkiv-nush/>
30. Онищук Л.А. Гуманізація освіти як основна детермінанта розвитку особистості. Український педагогічний журнал. К. : Обрій, 2017. С. 102-108.
31. Про збільшення в V-VII класах годин на практичні заняття. Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. 1959. №20. С. 18-19.
32. Про навчальні плани і програми для восьмирічних і середніх шкіл УРСР на 1964/65 навчальний рік. Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. 1964. № 15. С. 2.
33. Барановська Л.Л., Биковська О. В., Борзенко О. І. Програми з позашкільної освіти. Дослідницько експериментальний напрям. К. : ТОВ «Інформаційні системи», 2010. 124 с.
34. Захарченко В. М., Луговий В. І., Рашкевич Ю. М., Таланова Ж. В. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / за ред. В. Г. Кременя. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
35. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління. Київ.: КНЕУ, 2005. 212 с.

36. Селіванова Н. М. Методологічні підходи до класифікації інноваційної діяльності. Право. Освіта. 2016. № 5(1). С. 46-51.
37. Темченко О. В. Педагогические условия формирования профессиональной позиции учителя общеобразовательной школы: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харьков, 2010. 24 с.
38. Український проект «Якість освіти». URL: <http://yakistosviti.com.ua/uk/pochatkova-shkola>
39. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К. : Академія, 2002. 528 с.
40. Шиянов Е. Н. Гуманизация профессионального становления педагога. Советская педагогика. 1991. №9. С. 39-44.
41. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. М. : Смысл, 2001. 365 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для батьків

- 1) Оберіть один критерій за яким ви обирали школу для своєї дитини:
 - а) Гарні відгуки;
 - б) Навчалися діти родичів;
 - в) Близько біля дому;
 - г) Хороша репутація;
 - д) Досвідчені вчителі;
 - е) Порадили знайомі.

- 2) Чи важливо для вас, за якою освітньою програмою буде навчатися ваша дитина?
- а) Так;
 - б) Ні.
- 3) Ви мали можливість переглянути освітню програму?
- а) Так;
 - б) Ні.
- 4) За якою освітньою програмою навчається ваша дитина?
- а) НУШ;
 - б) Росток;
 - в) На крилах успіху;
 - г) Інтелект України;
 - д) Не знаю;
 - е) Свій варіант.
- 5) Як ви вважаєте чи правильно ви обрали освітню програму для своєї дитини?
- а) Так;
 - б) Ні;
 - в) Не знаю.
- 6) Чи задоволені ви подачею матеріалу в школі?
- а) Так;
 - б) Ні;
 - в) Не зовсім.
- 7) Чи легко вашій дитині вдається опанувати навчальним матеріалом?
- а) Так;
 - б) Ні;
 - в) 50/50

Додаток Б

Анкета для вчителів

- 1) Що є метою початкової освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти? (оберіть правильну відповідь)
 - а) нова структура освітнього процесу, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;
 - б) визначення ключових компетентностей здобувачів освіти;
 - в) усебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових й індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості, допитливості.
- 2) Чи вдається Вам реалізовувати завдання, визначені Державним стандартом початкової освіти та освітньою програмою?
 - а) так, цілком вдається.
 - б) скоріше так, ніж ні.
 - в) скоріше ні, ніж так.
 - г) ні.
- 3) Укажіть освітню програму, за якою Ви працюєте.
 - а) НУШ;
 - б) Росток;
 - в) На крилах успіху;
 - г) Інтелект України;
 - д) Свій варіант.
- 4) Які із запропонованих технологій Ви використовуєте на уроках? (відповідей може бути декілька).
 - а) ігрова технологія;
 - б) технологія проблемного навчання;
 - в) інтерактивна технологія;
 - г) технологія розвивального навчання;

- д) технологія розвитку критичного мислення;
 - е) диференційованого навчання.
- 5) Чи виникають у Вас труднощі, пов'язані з організацією та плануванням освітнього процесу? (якщо Ви обрали 1, 2 та 3-й варіанти відповіді, то перейдіть до запитання № 6)
- а) так, виникають.
 - б) скоріше так, ніж ні.
 - в) скоріше ні, ніж так.
 - г) ні.
- 6) Із чим пов'язані труднощі у Вашій роботі? (відповідей може бути декілька)
- а) використанням дидактичних засобів навчання;
 - б) організацією групової роботи в класі;
 - в) складанням календарно-тематичного плану;
 - г) розробкою інтегрованих навчальних занять;
 - д) використанням ІКТ в освітньому процесі;
 - е) плануванням індивідуальних зустрічей з батьками.
- 7) Які навчальні матеріали Ви використовуєте, облаштовуючи освітнє середовище класу? (відповідей може бути декілька)
- а) придбані за кошти школи;
 - б) виготовлені власноруч;
 - в) виготовлені за участі дітей та їхніх батьків;
 - г) друковані матеріали.
- 8) Як саме Ви забезпечуєте всім дітям рівний доступ до навчальних матеріалів і ресурсів? (відповідей може бути декілька)
- а) створюю тематичні блоки, які стосуються питання багатоманітності;
 - б) готую навчальні матеріали, у яких відображені відмінності між людьми;

- в) забезпечую всім дітям рівні можливості демонструвати свої знання та висловлювати власні ідеї;
 - г) залучаю батьків сімей, що опинились у складних життєвих обставинах, до навчання їхньої дитини та життя закладу освіти;
 - д) втручаюсь, коли бачу, що діти вилучають когось зі спільної діяльності.
- 9) Які форми комунікації з батьками Ви використовуєте частіше?
(відповідей може бути декілька)
- а) організовую індивідуальні зустрічі;
 - б) проводжу інтерактивні семінари (тренінги, партнерські уроки);
 - в) заохочую членів родин до організації екскурсій, спектаклів;
 - г) проводжу опитування (анкетування/тестування);
 - д) використовую різні засоби інформування (соціальні мережі).

Додаток В

Анкета для студентів профільних вишів

- 1) Чи маєте намір працювати в школі?
 - а) Так;
 - б) Ні;
 - в) Ще не думав(ла) про це.
- 2) Ваше відношення до нових освітніх програм.
 - а) Позитивне;
 - б) Негативне;
 - в) Нейтральне.
- 3) Яку освітню програму ви вважаєте найкращою?
 - а) НУШ;
 - б) Росток;
 - в) Інтелект України;
 - г) На рилах успіху.
- 4) Якщо ви працюєте в школі, то за якою освітньою програмою ви навчаєте дітей?
 - а) Не працюю;
 - б) НУШ;
 - в) Росток;
 - г) Інтелект України;
 - д) На крилах успіху.
- 5) Як ви вважаєте, чи буде різниця між знаннями дітей які навчаються за новими освітніми програмами і дітьми які навчалися за старими програмами?
 - а) Звичайно буде;
 - б) Різниці не бачу;
 - в) Важко відповісти.

Додаток Г

Підсумкова контрольна робота за 2 клас

1. Записати вирази і обчислити їх значення:

- Частку чисел 8 і 2 збільшити на 9.
- Добуток чисел 3 і 8 зменшити на 7.
- Число 60 зменшити на добуток чисел 5 і 7.
- Суму чисел 20 і 8 зменшити в 4 рази.

2. Розв'язати задачу:

Учні виїхали на екскурсію. У першому автобусі їхало 35 дітей, у другому - 27 дітей. А в третьому на 12 дітей менше, ніж у першому і другому автобусах разом. Скільки учнів їхало в третьому автобусі?

3. Накреслити квадрат зі стороною 3 см.

4. Скільки триває один оберт землі навколо Сонця:

- А) 365 днів;
- Б) 24 години;
- В) 12 годин.

5. До якої групи птахів належать шпак, ластівка, лелека, зозуля:

- А) осілі птахи;
- Б) зимуючі птахи;
- В) перелітні птахи.

6. Знайди відповідність.

А) Природа навесні	1. Жовтіє й опадає листя
Б) Природа влітку	2. Жнива, плодоношення рослин
В) Природа восени	3. Хуртовини, заметіль, іній, мороз
Г) Природа взимку	4. Танення снігу, розвиток бруньок

7. Зроби звукобуквений аналіз слів:

Плющить, ягнятко, дзюрчить, яблуня.

8. Від поданих іменників утвори слова назви дій:

Письмо – писати;

Косар - _____;

Стукіт - _____;

Щедрівка - _____;

Праця - _____;

Літак - _____;

**9. Встанови зв'язок між словами, додавши необхідні
прийменники:**

Риба ... річка; гриб ... дерево; учень ... дошка.

Додаток Д
КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Туницька Ніна Олексіївна, учасниця освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
- надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
- не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
- своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
- не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи,

незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

11.11.2020.

(дата)

(підпис)

Ніна Туницька

(ім'я, прізвище)